

*Δια Εφημερίδα ΠΟΛΙΤΗΣ
Φ/δι Κα Άννα Μαραγκού*

Πάφος 25/2/99

ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Η ΑΓΙΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΜΑΣ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια θλιβερή τάση να «αγιογραφούνται» οι εκκλησίες μας.

Χρησιμοποιώ τα εισαγωγικά διότι τα παραγόμενα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας κάθε άλλο παρά εξαγιάζουν τους χώρους – μάλλον αφαιρούν σημαντικές αξίες από την πνευματικότητα του εσωτερικού των ναών.

Ας γίνω όμως περισσότερο αναλυτικός διότι εύκολα μια γόνιμα κριτική πρόθεση μπορεί να καταδικαστεί με εχθρικούς τίτλους. Και ας δούμε ιστορικά της έννοια της Αγιογραφίας.

Το αποκορύφωμα στη ναοδομία του ορθόδοξου κόσμου ήταν η ανέγερση του ναού της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη. Πρόκειται για ένα εγχείρημα που έδωσε στην ανθρωπότητα την έννοια του πνευματικού χώρου με την ένταση των υλικών μέσων , κατά τρόπο που δεν έχει ξεπεραστεί έκτοτε.

Έδωσαν οι αρχιτέκτονες του κτιρίου για πρώτη φορά ολοκληρωμένη απάντηση στο πρόβλημα που χαρακτηριστικά διατυπώνει ο ιστορικός LEONARDO BENEVOLO στο βιβλίο του *Η ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ* :

« ... έπρεπε να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της **μορφής** ενός **συνεχούς** (εσωτερικού) περιβάλλοντος χώρου στην αρχική τρισδιάστατη μορφή του...»

Προκειμένου λοιπόν να αποδοθεί η συνέχεια και οικουμενικότητα του χώρου, το περίβλημα διαλύεται και οι αρχιτεκτονικές δομές «λειαίνονται».

Διακρίνει ο ίδιος σαν βασική μεθοδολογική αρχή την ακόλουθη θέση :

« ο τοίχος αποκτά την αξία μιας καθαρής χρωματικής επιφάνειας, και αυτό είναι που επιτρέπει να απελευθερωθεί η γεωμετρία του κτιρίου από τις πλαστικές περιμετρικές αναφορές. Πράγματι αν αναγνωρίσουμε στον κτισμένο εσωτερικό χώρο μια δική του αρχική τρισδιάστατη υπόσταση θα πρέπει το υλικό όριο του χώρου να ωθηθεί όσο πιο μακριά είναι δυνατό και να διατηρήσει στο ελάχιστο τις αντίληψιμες διασυνδέσεις με το σύνολο. Το περιβάλλον μοιάζει έτσι δυνητικά απεριόριστο ή όπως συνηθίσαμε να λέμε διασταλμένο...»

Βέβαια η αναίρεση αυτή μοιραία θα οδηγούσε στο **χαοτικό χώρο**.

Ομως « τα μωσαικά αντικαθιστούν αυτές τις χαμένες ιδιότητες με μια χρωματική ποιότητα που γίνεται άμεσο αντικείμενο της αντίληψης και η οποία συνεπώς χρησιμεύει σαν στήριγμα σ' όλες τις άλλες αξίες. Γεννιέται έτσι ένας στενότερος σύνδεσμος ανάμεσα στον κτιριακό οργανισμό και τα διακοσμητικά του συμπληρώματα γιατί ο ένας εξαρτάται από τα άλλα και αντίστροφα.»

Ενώ δηλαδή οι Χριστιανικοί Ναοί της Δύσης – οι Ρωμανικοί, οι Γοτθικοί , οι αναγεννησιακοί παραθέτουν στον πιστό Οπτικά Θέματα, η ορθοδοξία χρησιμοποιεί τα εικαστικά μέσα για να αναδείξει και αποκαταστήσει τις υλικές διαστάσεις του χώρου.

Πέρα όμως από την διαλεκτική αυτή των τεχνών υπάρχει και η βιωματική εμπειρία του Οίκου του Θεού. Οι Αρχιτέκτονες του Βυζαντίου υλοποίησαν τον οικουμενικό χώρο. Ο χώρος είναι ο ίδιος σύμβολο και ο ευρισκόμενος εντός αισθάνεται σαν μέρος αυτής της ενότητας. Η σχέση αποκτά νοηματικό βάθος αφού γίνεται σχέση περιεχομένου και περιέχοντος.

Τα θρησκευτικά θέματα καθεαυτά υπηρετούν την ευλαβική μέθεξη. Η ταπείνωση εκφράζεται με την οικονομία στην δράση και η εξαύλωση των μορφών. Ακόμη την λιτότητα στα χρώματα και τους τόνους. Και δεν είναι καθόλου τυχαία η περιφρόνηση των κανόνων προοπτικής.

Σήμερα σε πλείστες ενορίες και χωριά οι εκκλησιαστικές επιτροπές αρχίζουν τους εράνους - θέλω να πιστεύω με αγαθές προθέσεις - καλούν λοιπόν από ανατολικές χώρες επαγγελματίες «αγιογράφους» που παράγουν κακέκτυπα δουλεύοντας μάλιστα με μεγάλες ταχύτητες.

Ζωγραφίζουν πρώτα – πρώτα με τεχνική που θυμίζει κάτι μεταξύ Αμερικάνικου Νεορεαλισμού και τεχνοτροπία των «φωβιστών», για να μὴν πώ ότι πλησιάζουν σε ρηχότητα γραφικά από κόμικς .

Πού η ταπείνωση και η εξάλωση των μορφών ; Πού η αγωνία και η προσευχή ;

Δεύτερον, ζωγραφίζουν οπουδήποτε – πάνω σε καλώδια, πάνω σε διακόπτες, σε συσκευές κλιματισμού, σε μεγάφωνα αλλά κυρίως σε **καμιά σχέση με τα συνθετικά στοιχεία του Αρχιτεκτονικού χώρου**. Επειδή πληρώνονται με το τετραγωνικό μέτρο, δεν αφήνουν τίποτα κενό. Ούτε την παραμικρή γωνία.

Και τελικά η μία μετά την άλλη, οι εκκλησίες μας αντί του υψηλού θρησκευτικού αισθήματος και βιώματος, μάλλον θυμίζουν προεκλογικά σκηνικά.

Δυστυχώς οι επεμβάσεις αυτές δεν περιορίζονται σε νέα κτίρια (που κατά κανόνα είναι ακαλαίσθητα) αλλά και σε σημαντικά μνημεία της παράδοσης μας, που σαν τέτοια ανήκουν σε όλους μας - εξ ου και εξανίσταμαι.